

TUSSEN DROOM, DAAD, EN TRANS- FORMATIE: NEDERLANDSTALIGE SCHOLEN IN BRUSSEL

**Between fiction, fact and transformation:
Dutch-language schools in Brussels**

JÜRGEN JASPERS

Nederlandstalige scholen in Brussel hebben in de afgelopen jaren steeds meer anderstalige leerlingen verwelkomd die onder elkaar Frans of andere talen spreken. Op veel scholen is men daarom het taalbeleid beginnen opschroeven en riskeren leerlingen straf als ze geen Nederlands spreken. Die aanpak stuit op veel kritiek. Wetenschappers beschouwen het als een vorm van mishandeling. Maar ook beleidsmakers die het belang van het Nederlands onderstrepen vinden het overdreven om thuistaal te bestraffen. Dat maakt de taak van Brusselse leerkrachten er niet makkelijk op: dwingen ze het Nederlands af dan riskeren ze weggezet te worden als overjaarse sergeanten; laten ze thuistalen toe dan lijken ze de Nederlandse taalvaardigheid van hun leerlingen te bagatelliseren en de deur open te zetten voor de verfransing van hun school. In deze bijdrage wil ik op basis van etnografische data aantonen dat Brusselse leerkrachten dit dilemma het hoofd bieden door zowel streng als flexibel te zijn, en dat ze, ondanks de uitgedeelde straffen, geregeld ruimte laten voor thuistaal, afhankelijk van het doel van de les en de context. Die aanpak is voor wetenschappers noch beleidsmakers ideaal. Maar ze getuigt van hoe leerkrachten op een redelijke manier de botsende belangen van eentaligheid en meertaligheid verzoenen op scholen waar het Nederlands transformeert van culturele minderheidstaal tot economische doeltaal van alle Brusselaars.

Dutch-medium schools in Brussels have in recent years been welcoming an increasing number of pupils who speak French or other languages at home and among themselves. Consequently, many schools have begun to reinforce their language policies, punishing pupils if they fail to speak Dutch. This approach has received considerable criticism. Researchers consider it to be a form of abuse, and even policymakers who emphasise the importance of Dutch find it excessive to punish pupils for speaking their home language at school. This makes the task of Brussels teachers quite a challenge: if they enforce the use of Dutch they risk being dismissed as overbearing reactionaries; but if they allow pupils to use their home languages, they appear to trivialise their pupils' Dutch language skills, thereby opening the door to the Frenchification of their school. In this contribution, I use ethnographic data to show that Brussels teachers navigate this dilemma by being both strict and flexible, and that, despite the punishment they mete out, they often allow the use of other languages, depending on the pedagogical focus and the context. This approach is not ideal for researchers or policy-makers. But it shows how teachers can reasonably reconcile the conflicting interests of monolingualism and multilingualism in schools where Dutch is rapidly transforming from a cultural minority language into an economic target language for all Brussels residents.